

ბრიგიტა შილინა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი
რიგა, ლატვია

რას ნიშნავს, იყო მულტილინგვალა**აბსტრაქტი**

ბილინგვიზმი განათლება ერთგვარად წარმოადგენს მულტილინგვიზმი განათლების პირველ საფეხურს. ბილინგვიზმის საშუალებით არსებობს ენობრივი პოტენციალის გამოყენების მრავალფეროვანი შესაძლებლობა პიროვნების ყოველდღიურ ცხოვრებაში, პიროვნებათშორისი ურთიერთობებისა და სოციალური აქტივობების დროს.

ბილინგვიზმის მრავალმხრივი არსის გამო, მისი წარმოდგენილი ფორმები არის ასიმეტრიული, განსხვავებით ადრეული შეხედულებისაგან, როდესაც ბილინგვიზმი თავისთავად მიიჩნეოდა ორი ენით მართვის სიმეტრიულ ან სიმეტრიულთან მიახლოებულ ფორმად.

ზოგადად ბილინგვიზმის ასიმეტრიულობის აღიარება და გაცნობიერება მნიშვნელოვანია ბილინგვიზმი განათლებაში. ასიმეტრიული ბილინგვიზმის ლოგიკურმა გავლენამ მეთოდოლოგიაზე და სასწავლო გეგმებზე გამოიწვია ეწმოდულარული სწავლების და სწავლების სხვადასხვა სტილის განხორციელება, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელია ინდივიდუალურ საჭიროებებზე ყურადღების გამახვილება და კონკრეტულ სასწავლო პროცესში ადაპტაციის მოხდენა.

ბილინგვიზმი განათლების მეთოდოლოგიური, პედაგოგიური და ფსიქოლოგიური ასპექტები იძლევა მრავალმხრივი კვლევის, აღმოჩენებისა და ინოვაციების საშუალებას.

ბილინგვიზმი მულტილინგვიზმისკენ გადადგმული პირველი ნაბიჯია. სოციალური ურთიერთობებისა და ინკლუზიური სტრატეგიების თვალთახედვიდან, ბილინგვიზმი ყველასთვის საჭიროა. კაცობრიობის თითქმის 2/3 არის ბილინგვალა, ტრილინგვალა ან მულტილინგვალა. ამდენად, მოცემული უნარი არამცთუ გამონაკლისია, არამედ წესია. მოცემულ კონტექსტში მონო-

ლინგვიზმი არის იზოლაციის, სეგრეგაციის და გარიყულობის შედეგი, რაც წარმოადგენს სოციალურად და ეკონომიკურად არაპროდუქტიულ ფენომენს.

ათწლეულები დასჭირდა პედაგოგებისათვის და საზოგადოებისათვის იმის მტკიცებას, რომ ენობრივი კომპეტენცია ერთზე მეტ ენაში არის ფასეული/ღირებულები და არ წარმოადგენს საფრთხეს ფსიქიკური, ინტელექტუალური

და პედაგოგიური მიღწევებისთვის. ევროპაში მულტილინგვიზმი მნიშვნელოვანი ქვაკუთხედია ევროპული იდენტობის აშენების პროცესში და წარმოადგენს წინაპირობას ხელშეკრულებებში წარმოდგენილი თავისუფლების და უფლების შესახებ შემუშავებული დოკუმენტების განხორციელებისა. მათ შორის მნიშვნელოვანია თავისუფალი გადაადგილებისა და მოძრაობის უფლება. EU27 ევროკავშირის სხვადასხვა ქვეყნის მოქალაქეები რომ მონოლინგვალები იყვნენ, მაშინ ამ ფუნდამენტური უფლების განხორციელებას მხოლოდ ვირტუალური დატვირთვა ექნებოდა. ამდენად, ბი/მულტილინგვიზმი არის სასარგებლო ინდივიდუალურ დონეზე, ქვეყნებისთვის, ხალხისთვის და საზოგადოებისთვის. დღეისათვის ცალსახად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ „ენის ეკონომიკის ფართოდ გავრცელება მიუთითებს იმაზე, რომ ლინგვისტურ განათლებაში ჩადებული ინვესტიცია, ენობრივი კომპეტენციის განვითარება ძალზედ მომგებიანია ეკონომიკური თვალსაზრისით.

ამავდროულად, „ენის ეკონომიკა“ ამბივალენტური ცნებაა. ლინგვისტურ განათლებაზე მსჯელობისას, მნიშვნელოვანია დანახარჯების ეფექტურობის და მიღებული სარგებლობის გააზრება. ლინგვისტური განათლების საბოლოო მიზნად თუ მხოლოდ დანახარჯების ეფექტურობა იქნება, მსოფლიოს ორი ან სამი „დიდი ენა“ მიჩნეულია ყველაზე „შემოსავლიან ფასეულობად ეკონომიკური ბაზრის თვალსაზრისით. შეუზღუდავ ბაზარზე ჭარბობს ენის დაგეგმვისა და ენობრივი პოლიტიკის ეკონომიკური მიდგომა, რაც ხელს უწყობს „ლინგვისტური იმპერიალიზმის“ ჩამოყალიბებას, ეს პროცესი შეიძლება დამანგრეველი იყოს სხვა მცირე ენებისთვის, თუმცა ასეთი მცირე ენები არანაკლებ მნიშვნელოვანია ენობრივი მრავალფეროვნების თვალ-

საზრისით, რაც წარმოადგენს კაცობრიობის სიმდიდრეს.

ევროკავშირის ენობრივ იდეოლოგიას ეკისრება ენობრივი უფლების აღიარება თითოეული წევრი ქვეყნისთვის. სწორედ ეს არის ლოგიკური საფუძველი ენის სწავლების მხარდაჭერისა მთელს ევროპაში, რომლის საშუალებითაც ევროპელები მოწოდებულნი არიან, მშობლიური ენის გარდა, შეისწავლონ მინიმუმ 2 ევროპული ენა. ეს ფაქტი ქმნის ძლიერ იმპულსს ენობრივი განვითარებისთვის თეორიისა და პრაქტიკის თვალსაზრისით. იგივე შეიძლება ითქვას მსოფლიო მასშტაბით.

ბოლოდროინდელ კვლევებსა და აკადემიურ ნაშრომებში დამტკიცებულია, რომ ბი / მულტილინგვიზმის საშუალებით მიიღწევა ინტელექტუალური განვითარება, იზრდება კრეატიულობა ყოველდღიურ აქტივობებში. ლინგვისტური უნარები ნიშნავს ფართო შესაძლებლობას ნებისმიერი ინდივიდისთვის და ეს ჭეშმარიტებაა. ბილინგვური უნარების განვითარება და მულტილინგვური ცნობიერება აუმჯობესებს შემოქმედებით პოტენციალს და პიროვნების განვითარებას, აფართოებს მსოფლმხედველობას, სამყაროს შესახებ წარმოდგენას, ის დადებითად აისახება ინდივიდის ნებისმიერ აქტივობაზე. ამიტომ ბილინგვიზმის პროდუქტიულობა არ აისახება მხოლოდ ენობრივ არეალში. განსაკუთრებული აზროვნების ჩვევის განვითარებამ და სხვადასხვა პროცესებში აქტიურად ჩართვის უნარის ჩამოყალიბებამ დამატებითი მნიშვნელობა მიანიჭა მეორე ენის სწავლება/შესწავლის პროცესს, რის გამოც წახალისებულია მეორე ენის სწავლების ეფექტური მეთოდოლოგიის შექმნა, განათლებული და თანამედროვე მეთოდოლოგიაზე მორგებული პედაგოგებისა და მასწავლებელთა მომზადება, ბილინგვური საუნივერსიტეტო პროგრამების მომზადება და ორენოვანი

კვლევების განხორციელება. მოცემულ საკითხებზე მუშაობა ლატვიამ დაიწყო ნულიდან, ისევე, როგორც საქართველომ. დღეს, ათზე მეტი წლის შემდეგ, ჩვენ შეგვიძლია შევაფასოთ მიღწეული შედეგები და განვიხილოთ შემდგომი საქმიანობის გეგმები. ჩვენ შევკრიბეთ სასარგებლო გამოცდილება, რომელიც საჭიროებს შედარებას, შეფასებას და ადაპტირებას საჭიროების შემთხვევაში.

რეალობაზე, და არა სასწავლო ტესტზე ორიენტირებული, სწავლა

ევროკავშირში ბილინგვურ განათლებაში ბოლო ათწლეულის განმავლობაში დაგროვილმა გამოცდილებამ მასწავლებლებს, განათლების სპეციალისტებს და ენობრივი იდენტობის შემქმნელებს საშუალება მისცა გამოეტანათ დასკვნა, რომ ლინგვისტური კომპეტენციის მიღწევა შეუძლებელია მხოლოდ ენის გაკვეთილების საშუალებით.

სასწავლო გეგმის შემუშავების დროს მნიშვნელოვანია, რომ მას შეეძლოს ადაპტირება სწრაფად განვითარებად საგანმანათლებლო სივრცეში. განათლების მოცემული არე არასოდეს ყოფილა ასეთი პოპულარული და შემსწავლელთა მრავალფეროვნებით გამორჩეული, სადაც წარმოდგენილია, სკოლამდელი ასაკიდან დაწყებული, ყველა ასაკის ინდივიდი. აქ მართლაც ვხვდებით ე.წ. სწავლას მთელი სიცოცხლის განმავლობაში და მთლიანად ეს მიმართულება წარმოადგენს გამოწვევას განათლების სფეროში ჩართული ადამიანებისთვის, კერძოდ, მასწავლებლებისთვის და ენის შემსწავლელებისთვის. ზრდასრულთა შესახებ არსებობს ერთგვარი ცრურწმენა, რაც გამოიხატება მათ ენობრივ პოტენციალში ეჭვის შეტანით. განსაკუთრებით პოლიტიკურ დონეზე, ხშირად კეთდება აქცენტი, რომ გარკვეული ასაკის შემდეგ ენის შესწავლა რთულდება. მოცემული შეხედულება

ენის შესწავლისას შეზღუდულ ასაკთან დაკავშირებით ეწინააღმდეგება პიროვნების თავისუფლად განვითარების ფუნდამენტურ უფლებას. ასაკობრივ ზღვართან დაკავშირებული ცრურწმენა საფუძველს მოკლებულია და ახდენს ენის შესწავლის სფეროს ერთგვარ მისტიფიკაციას და, თავისთავად, ზღუდავს ჯანსაღი ადამიანის განმავითარებელ უნარებს. განათლების სპეციალისტებმა კარგად იციან, რომ თითოეულ ასაკობრივ ჯგუფს გააჩნია შესაბამისი შესაძლებლობები, აქვს საჭიროებები და შესაძლო გზები იმისათვის, რომ მიღწეული იქნას სასურველი შედეგები. ზრდასრულთა შემთხვევაში, ენის შესწავლის საჭიროება მდგომარეობს პრაქტიკულობასა და სისწრაფეში, ამიტომ ასეთ შემთხვევაში ერთ-ერთ გზას წარმოადგენს მოდულებით სწავლა, პატარა ადაპტირებული პროგრამების სახით, რომლებიც შეესაბამება ენის შემსწავლელთა კონკრეტულ საჭიროებებს. მოდულზე ორიენტირებულ სწავლებას გააჩნია უამრავი უპირატესობა, თუმცა აქვს გარკვეული შეზღუდვებიც.

მოდულების უპირატესობის შესახებ: მოდულები დაფუძნებულია ძალიან კონკრეტულ და მონათესავე საკითხებზე, ფუნქციებსა ან დამოკიდებულებებზე, როდესაც მისი შინაარსი მომზადდება, მისი გამოყენება შესაძლებელია კომპიუტერული პროგრამებით. კომპიუტერული ტექნოლოგიების საშუალებით მოდულის გამოყენება შესაძლებელია კორპორატიული სწავლების დროს, როდესაც ნათლად არის ჩამოყალიბებული მიზნები. გაერთიანებული სწავლება, რომელიც ეფუძნება სასწავლო აქტივობებს, სხვა დადებით შედეგებს გვაძლევს, კერძოდ, უკეთესია ინტერაქცია, აქტიურია კითხვა-პასუხის რეჟიმი, შეფასება და საერთო კონტროლი, მთლიანად შემსწავლელთა ერთიანობაში. ენის შესწავლის დროს ზრდასრული მართავს სწავლის პროცესს და ცდილობს, კარგად

დახელოვნდეს მოცემული მოდულის ფარგლებში, ასევე გამოიმუშაოს კომუნიკაციური უნარები, რომლებიც ესაჭიროება მოცემულ კონტექსტში. მათ შორის, მოდულზე დაფუძნებული სწავლის დროს ინსტრუქტორმა და მასალების შემქმნელმა უნდა გამოკვეთოს ძირითადი ფორმულები და საკითხები, რომელთა განზოგადებაც შესაძლებელი იქნება მოდულის ფარგლებს გარეთაც, ანუ ზოგადი საკითხები. ზრდასრულთა განათლებისთვის შესაბამისი სტრატეგიები და მდიდარი მასალები თავმოყრილია „სწავლა მთელი სიცოცხლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში. მასში გაერთიანებულია თვით-შესწავლა და ჯგუფზე დაფუძნებული სწავლება. მსგავსი სწავლების სტილის შესახებ ექსპერიმენტი აღწერილია კონვეისთან, ჯონსონთან და რიპლისთან. (იხილეთ: Integration of Team-Based Learning Strategies Into a Cardiovascular Module, 2010-American Association of Colleges of Pharmacy: In: Am J Pharm Educ. 2010 March 10; 74(2): 35). აღსანიშნავია, რომ მოცემული სტრატეგიის შეფასება მოიცავს შემდეგ დებულებას: „სტუდენტებისა და პროფესორების კმაყოფილების დონე ამალდა SDL განაწილებისა და TBL ქეისების (მაგალითების) დამატების შემდეგ, ისე, რომ ნიშანზე უარყოფითი გავლენა არ მოუხდენია და სადექცო დროის 14 % შემცირება წინმსწრები პროცესი აღმოჩნდა; სრული საფაკულტეტო დრო მეტია საჭირო პირველი წლის საწყის ეტაპზე, კურსის მასალების დამუშავების აუცილებლობის გამო.

სწავლების აქტიური სტრატეგიების ათვისება და გაძლიერება მიმართულია სოციალური და პროფესიული აქტიურობის გაზრდისკენ, რაც შემდეგ იწვევს თვითდაჯერებულობისა და საკუთარი თავის უკეთ შეცნობას. ღარი მიხელსენმა შეიმუშავა ჯგუფზე დაფუძნებულ სწავლების კონცეფცია. სხვადასხვა უპირატესობებთან ერთად ის აცხადებს: „როგორც კი სტუ-

დენტები ერთმანეთის ნდობას მოიპოვებენ და შეიმუშავებენ ერთობლივ გეგმას, რომელიც მათ ჯგუფს წაადგება, ისინი იქცევიან ერთ გუნდად. როდესაც ისინი გადაიქცევიან შერწყმულ გუნდად, ასეთ გუნდს შეუძლია გააკეთოს უფრო მეტი, ვიდრე ცალკეულ ინდივიდს ან ახლად შექმნილ ჯგუფს. (იხილეთ: in Professional Development Module on Active Learning by Diane Starke, El Paso Community College, website Texas Collaborative for Teaching Excellence, May14, 2011, <http://www.texascollaborative.org/activelearning.htm>);

თანმიმდევრულობა და დროითი ფაქტორი წარმოადგენს მოდულზე დაფუძნებული სწავლების კიდევ ერთ უპირატესობას, რადგან იგი იძლევა ფუნქციების დროითი და სიჩქარის თვალსაზრისით ინდივიდუალიზაციის საშუალებას. შესაძლებელია მისი მარტივად ადაპტირება და მორგება კონკრეტულ სიტუაციებზე.

მოცემული უპირატესობების ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანს, რადგან ისინი მრავალმხრივად არის წარმოდგენილი. მიუხედავად ამისა, მნიშვნელოვანია, რომ სრულად გავაცნობიეროთ და არ უგულებელვყოთ ის ფაქტორები, რომლებსაც შეუძლია საერთოდ ნულის დონეზე დაიყვანოს და წარუმატებელი გახადოს სასწავლო პროცესის შედეგები.

ბილინგვურ განათლებაში ივარაუდება ორმიმართულებიანი სასწავლო აქტივობა - შინაარსობრივი კურსის წარმოება და ენობრივი კურსის წარმოება. საუკეთესო შედეგების მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ ეს ორი კურსი/მიმართულება სიფრთხილით იყოს კოორდინირებული და სტრუქტურულად დამუშავებული. კურსის შემქმნელებს და მასწავლებლებს მოეთხოვებათ ორივე მიმართულების თანაბრად განვითარება. იდეალურ შემთხვევაში, სასწავლო პროცესის და ასევე მასალების შექმნის დროს სასურველია ჩართული იყოს მასწავლებელთა გუნდი - მინიმუმ ორი წევრით

მაინც. მათ შორის საგნის მასწავლებელი, რომელიც პასუხისმგებელია შინაარსობრივ ასპექტზე და მეთოდისტი-ექსპერტი ბილინგვური განათლების მიმართულებით.

მასწავლებლებისათვის არსებით ამოცანას წარმოადგენს მასალების შემუშავება, მოდულის შექმნა, აქტივობებისა და კურსის შექმნა. ამ პროცესებში მნიშვნელოვანია შინაარსობრივი და ენობრივი ასპექტების გათვალისწინება, რადგან თითოეულ ასპექტს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. დამატებით მნიშვნელოვანია სასწავლო პროცესის მეთოდოლოგიურად და ენობრივი ინსტრუმენტებით უზრუნველყოფა.

საგნის მასწავლებლები ზოგჯერ მიიჩნევენ, რომ ლექსიკონები და სიტყვების ჩამონათვალი არის ყველაზე მნიშვნელოვანი დასაყრდენი ბილინგვურ განათლებაში. თავისთავად ცხადია, რომ მოცემული მასალების გამოყენება მნიშვნელოვანია, თუმცა მათ არ შეუძლიათ ბილინგვური განათლების ამომწურავი მატერიალური და მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფა. დამხმარე საშუალებებად შეგვიძლია გამოვიყენოთ გზამკვლევები, რუკები, სქემები, დოკუმენტები, გამოკითხვები, ინტერვიუები, ცხრილები, კითხვარები, სურათები, ვიდეოები, მონაცემთა ბაზები და ა.შ. ჩამონათვალი, ფაქტობრივად, უსასრულოა რადგან იგი მოიცავს რეალური ცხოვრების ასპექტებს, როგორც რესურსს ლინგვისტური თვალსაზრისით.

ამასთან, მასალების შემქმნელები და სასწავლო პროცესის ხელმძღვანელები ბილინგვურ განათლებაში ცდილობენ, რომ აამაღლონ და განამტკიცონ ენის შემსწავლელის ფართო შესაძლებლობები, რაც მათ დაეხმარებათ რეალურ ცხოვრებაში.

მოდულების შემქმნელებისთვის სიძნელეებს ქმნის კავშირის დაკარგვა სხვადასხვა მოდულს შორის. მოდული, თავისთავად, წარმოადგენს დიდი ერთო-

ბის მცირე ნაწილს. არსებობს გარკვეული გზები მოცემული რისკების თავიდან ასაცილებლად. შესაძლო გზებს შორის მეტად მნიშვნელოვანია უწყვეტი კავშირი ენის შემსწავლელსა და ინსტრუქტორს შორის, რომელიც შესაძლოა იყოს კითხვა-პასუხის ფორმატში და მაქსიმალურად ბუნებრივ და ცხოვრებისეულ გარემოში. ეს კარგი რესურსია შემსწავლელისთვის.

ზოგადად, ენის შესწავლის დროს და, ასევე, ბილინგვური განათლების ორგანიზებისას, სხვადასხვა ფაქტორთან ერთად, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტის გააზრებას, რომ ენის ცოდნა თეორიულ დონეზე (იგულისხმება გრამატიკული გამართულობა) განსხვავდება ენის რეალურ ცხოვრებაში, კონკრეტულ სიტუაციაში გამოყენების შესაძლებლობიდან. უფრო მეტიც, ფუნქციონალური ენობრივი საჭიროებები ყოველთვის არ საჭიროებს ლინგვისტური კომპეტენციის ძალიან მაღალ დონეს. ასეთი შემთხვევა ხშირია ბავშვებში, რომლებსაც გარკვეული გრამატიკული ფორმების გარეშე შეუძლიათ მულტილინგვურ გარემოში მარტივი კომუნიკაცია. ასეთ სიტუაციაში გრამატიკულ ფორმებზე უფრო მნიშვნელოვანია მოტივაცია, კომუნიკაციური მოქნილობა, და, რაც მთავარია, დიდი სურვილი. ერთი სიტყვით, ბილინგვიზში ხასიათდება კონტრასტულობით.

ბილინგვიზმისთვის არ კმარა გარკვეული ენობრივი უნარების შემოწმება ტესტის საშუალებით და ოფიციალურად შეფასება. ბილინგვიზში გამოიხატება უსასრულო აქტუალიზაციაში და ბილინგვური კომპეტენციის დახვეწასა და გაძლიერებაში. რადგან თუ გარკვეული ენობრივი უნარები არ ვარჯიშდება და აქტუალიზდება, მაშინ შესაძლოა იგი დაიკარგოს. ასევე, მნიშვნელოვანია, რომ ბილინგვური კომპეტენცია და უნარები ცვლადი იყოს შესაბამისი გარემოს მიხედვით.

შესაბამისად, აქსიომატური სიმართლეა, რომ ბილინგვიზმი არასოდეს არის სტატიკური. ის მუდმივად იცვლება, დინამიურია. ისევე, როგორც ინდივიდუალური ბილინგვიზმის, გარკვეული ჯგუფის ან საზოგადოების ბილინგვიზმის დონე მერყეობს. ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს მერყეობა შეიძლება იყოს შედარებითი.

ბილინგვიზური კომპეტენციის მერყეობა დამოკიდებულია მრავალფეროვან კონტექსტურ ფაქტორებზე, რომლებიც განსაზღვრავენ ბილინგვიზმის საჭიროებას, მოტივაციის გაზრდას, ასევე ენობრივი უნარების რეალიზაციის საშუალებას. მოტივაციის შემთხვევაში, საჭიროება და შესაძლებლობა ერთმანეთს ავსებს და ამ შემთხვევაში არ იგრძნობა ბილინგვიზმის

დონის დაწვევა. აქ იგრძნობა არა მარტო ინდივიდუალური, არამედ მთლიანად ერის და საზოგადოების განვითარება.

ბილინგვიზმი გრძელდება სიცოცხლის ბოლომდე. ბოლოსთვის მსურს მოვიშველიო უცნობი განათლების სპეციალისტის აზრი: რადგან განათლება ხდება უფრო და უფრო ბილინგვიზური და მულტილინგვიზური, ჩვენ უნდა ვიცქირებოდეთ ენობრივი სისტემის ინდივიდუალური სწავლების მიღმა და ენა გავიაზროთ როგორც სწავლების შუამავალი, ენობრივი სოციალიზაცია წარმოვიდგინოთ როგორც ენისა და კულტურის შესწავლა და დისკურსი ავაფუძნოთ სოციალურ კონტექსტზე.

Brigita Šilina,

Dr. philol., Riga, Latvia

THE IMPORTANCE OF BEING MULTILINGUAL

ABSTRACT

Globalization has impacts on the language policies throughout the world. Awareness of the multilingual diversity of mankind inaugurates a world-wide recognition of multilingual education as a necessity. Bilingual education, in many respects, is the first stage in multilingual education.

Bilingualism has many facets pertinent to a great variety of potential application of language(s) in a person's everyday private life, interpersonal relations, and social activities, working life, political affiliations, civic performances and international networks.

Due to the multifaceted essence of bilingualism its most typical forms are asymmetrical instead of earlier presumption that bilingualism per se is a symmetrical or nearly symmetrical command of two languages: L1 and L2. Nowadays when bilingualism is a widely spread phenomenon in human intercourse ample evidence testifies to the fact that the scale of variations in the degrees and levels of L2 competences is immense. Therefore it is more precise to say that in the majority of cases bilingualism is asymmetrical.

Recognition of asymmetry in the bilingual practice has important connotations in bilingual education in particular. A logical impact of asymmetrical bilingualism in methodology and curriculum planning has led to the implementation of the so-called modular teaching and learning styles which allow responding to the individual needs and adapting to the requirements of the given learning situation.

Bilingual education is a highly potential kind of education that according to the assessment of many researchers is the most fruitful approach to education in the 21st century.

Methodological, pedagogical and psychological aspects of bilingual education offer wide vistas for research, discoveries and innovations. Content and language integrated learning (CLIL), knowledge and language integrated learning (KLIL), leading to interactivity and creativity in the learning process are but a few of them.